

Kirjoita herpetomaniaan!

Herpetomania syntyy yhdistyksen jäsenten (ja muiden) jutuista.

Sinun ei tarvitse olla herppiguru tai vuosien kokemuksen herpeistä omaava, jotta voit kirjoittaa jutun lehteen. Kirjoita vaikkapa herppimatkastasi ulkomaille tai omasta herpistäsi.

Tämä on opas ja tarkistuslista sinulle, joka päätät kirjoittaa lehtijutun. Toivottavasti saat tästä käytännön apua ja kirjoittamisen kipinän. Jos jokin oppaan kohta vaikuttaa sinusta hankalalta, ole huoleti. Herpetomanian päätoimittaja auttaa sinua ilomielin jutun laatimisessa.

Kun saat juttuidean, laita näppäimistö sauhuamaan (tarvittaessa tätä opasta apunakäyttäen), ja lähetä juttusi päätoimittajalle: paatoimittaja@herpetomania.fi

Jutun osat

- pääotsikko
- Kirjoittajan (ja kuvaajan) nimi
- alkukappale eli ingressi
- leipäteksti väliotsikoineen
- kuvat, kuvatestit ja kuvaajien nimet
- piirrookset, piirrostekstit ja piirtäjien nimet
- mahdolliset taulukkotekstit
- mahdolliset oheisjutut eli "kainalojutut"
- lähdeluettelo
- kirjoittajan yhteystiedot (ei pakollinen)

Kirjoita mieluiten juttusi kaikki tekstit samaan tekstitiedostoon selkeästi eroteltuina. Laita kuvatestit jutun alkuun, ennen pääotsikkoa. Kirjoita lisäksi maininta esim. sähköpostiviestiisi, että aineistoasi saa käyttää Herpetomaniassa (eli vapaamuotoinen aineistonluovutustodistus).

Pääotsikko

Varmista, että otsikkosi kertoo pääasian jutun sisällöstä ja motivoi lukijan lukemaan itse tekstin. Leivo otsikostasi lyhyt, iskevä, selkeä, kiinnostava, dynaaminen, konkreettinen ja persoonallinen. Vältä hurjan pitkiä sanoja, vierasperäisiä sanoja, "turhia" täytesanoja ja muita latteuksia. Suosi verbejä. Lukijan pitää pystyä hahmottamaan otsikostasi yhdellä silmäyksellä mitä se tarkoittaa. Se ei saa luvata enempää kuin itse teksti lopulta kertoo. Pääotsikon alle tulee kirjoittajan nimi.

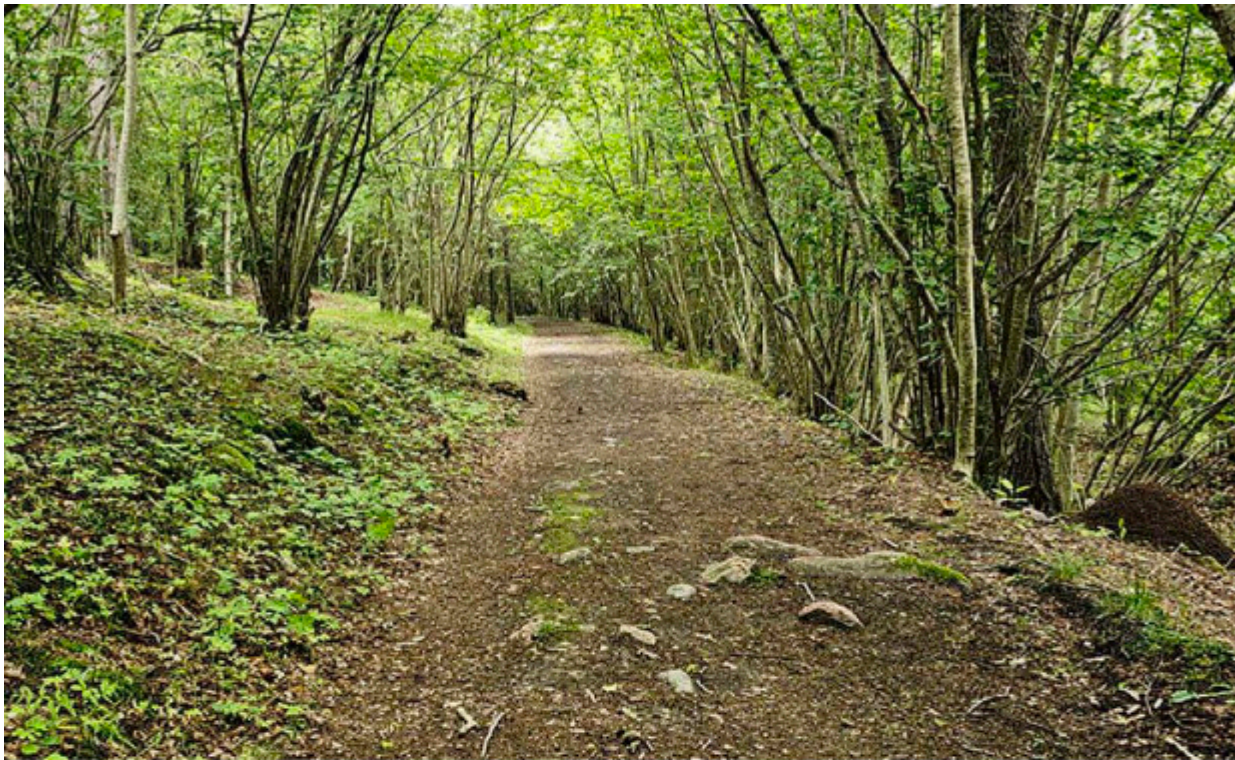
Alkukappale eli ingressi

Alkukappale eli ingressi tarkoittaa kirjoitelman alussa olevaa 2–3 virkkeen pituista johdantoa, joka kertoo jutun pääajatuksen ja toimii houkutusena eli "koukkuna". Parhaimmillaan se tempaisee lukijan mukaan kirjoitelmaasi ensi riveiltä lähtien. Voit merkitä juttusi ingressin käyttämällä sinistä tekstiä. Taittaja erottaa sen aikanaan juttusi muista osista ulkoasultaan.

Leipäteksti väliotsikoineen

Ns. leipäteksti on juttusi varsinainen tekstiosuus. Se muodostaa jutun rungon. Etene loogisesti ja tuo asiat esiin tärkeysjärjestyksessä. Kirjoita jutustasi helposti luettava, ymmärrettävä ja vakuuttava. Sen pitää välittää lukijalle uutta, käsitellä tärkeää aihetta, ja sen asiatietojen täytyy pitää paikkansa. Ethän usko varauksetta kaikkea tietoa, jota löydät Internetistä.

Tarpeeksi tiheä väliotsikointi jakaa ja rytmittää tekstisi sopiviin paloihin ja helpottaa tekstin silmäilyä. Lukija voi väliotsikoittesi avulla hyödyntää jutustasi ne osat, jotka häntä eniten kiinnostavat. Pääotsikon lail-



Herppejä ja hämähäkkejä Oolannissa

Pääotsikko

Teksti Jukka Palm — Kirjoittaja

Väliotsikko

Ahvenanmaa kangaskäärmeineen ja rupimantereineen kiinnostaa vuodesta toiseen. Tällä kertaa heinäkuun lopulla tiensä manteelelta Oolantiin löysi 11 herppeilijää.

Ingressi

L aivasta rantautunut autosaattue porhaltaa suoraa päätä lentokentän lähellä sijaitsevalle kangaskäärmeipaikalle. Me retken vetäjät, **Jukka** ja **Johanna**, olemme viettäneet saarilla jo viikon, mutta ehdimme paikalle hännän huippuina. Retkueeseen on liittynyt myös ympäri Ahvenanmaata matelija- ja sammakkoeläinkartoituksia tehnyt biologi **Tom Hoogesteger**.

Yksi nähti kangaskäärme on jo paikannettu tienvierikivikosta. Se ehti jo kertaalleen piiloutua, mutta tuli uudestaan esiin paistattelemaan. Melkein vastapäätä tien toisella puolella kiemurtelee

hieman pienempi, mutta yhtä kaikki kaunis pötkylä. Matarakiitäjän (*Hyles gallii*) toukka kiipelee levottoman oloisesti piennarkaswiissa.

Tykkipatterin kätköissä

Ennen majoittumista päätämme koukuta vielä Maarianhaminan kupeessa sijaitsevalla Kungsön patterilla. Kungsön patteri on venäläisten ensimmäisen maailmansodan aikana saksalaisten hyökkäyksen varalle rakentama rannikkotykkipatteri, joka räjäytettiin louhikoksi jo 1919 Ahvenanmaan demilitarisoinnin myötä.

Tuskin ennätämme kavuta patterimäelle, kun **Niko Selin** äikkää sormusukonkorenon (*Anax parthenope*). Sillä on kuitenkin kiire. Se lentää tiensä eikä jää poseeraamaan. Sormusukonkorento havaittiin Suomessa ensimmäistä kertaa 2013 Inkoon Kopparnäsissä. Virossa se havaittiin ensi ker-

taa 2008 ja nykyään se on siellä jo vakiintunut. Suomessa sormusukonkorento on vielä harvinainen, mutta aivan viime vuosina havaintoja Ahvenanmaalta ja Etelä-Suomesta on alkanut tulla runsaammin. Muutaman vuoden sisällä se vakiinnuttanee asemansa täälläkin.

Loputon louhikko tarjoaa yllin kyllin piileskely- ja paistattelupaikkoja kangaskäärmeille. Räjätysten myötä itse kallioperässäkin on runsaasti halkeamia, joihin luikerrella. Myös kyy ja rantakäärme viihtyy Kungsössä. Osa lohkarikosta on avointa ja osa enemmän tai vähemmän kasvipeitteistä.

Kuljeskelen kivikon ryteikköisemmällä alueella, jossa kasvaa saniaista ja kanervaa. Niiden lomassa lojuu puista pudonneita oksanpätkiä. Tähän on hyvä maastoutua, enkä huomaa komeaa kangaskäärmettä ennen kuin se lähtee laiskasti matelemaan aivan jalkojen juuresta. Se katoaa ensin saniaisten katvee-

2/2024 Herpetomania 5



NIINA MUSTONEN

kuvaaja

Alueella on myös kokonaan mustia kytä. — kuvateksti

la myös väliotsikon on oltava iskevä ja informatiivinen ja lyhyt, mielellään yksirivinen. **Älä aloita juttua väliotsikolla.** Laita jokaisen lihavoidun väliotsikon eteen risuaita # (esim. "# Lisääntyminen").

Käytä kaikissa teksteissä Courier new -fonttia, jos mahdollista. Kursivoi sukujen ja lajien tieteelliset nimet (esim. *Rana temporaria*), mutta jätä systematiikan ylemmät taksonit normaaliksi tekstiksi. Muokkaa teksti ulkoasua mahdollisimman vähän: älä käytä tekstinkäsittelyohjelmasi otsikkotyylejä, harvenna, tavuta, rivitä (Shift-Enter) tai sivuta tekstiäsi. Vain tekstin **lihavointi** ja **kursivointi** ovat sallittuja. Älä sisennä (tabulaattorilla (TAB-näppäin)) ensimmäistä kappaletta, vaan vasta sen jälkeen tulevat, siihen liittyvät kappaleet. Laadi mahdolliset taulukot tabuloituina tekstisarakkeina, jos sinulla ei ole mahdollisuutta käyttää taulukko-ohjelmaa tai ominaisuutta. Jos käytät esim. Excel taulukko-ohjelmaa, niin tallenna taulukot erilliseen tiedostoon. Älä tee Internet- tai sähköpostiosoitteista [hyperlinkkejä](#). Tämä kaikki helpottaa taittajan työtä. Ethän viljele versaalein eli ISOIN KIRJAIMIN kirjoitettuja sanoja tekstissäsi.

Valokuvat, kuvatekstit ja kuvaajien nimet

Ota mahdollisimman runsaasti kuvia juttuusi - parempi liikaa kuin liian vähän. Jos juttusi kertoo esim. sammakosta, yritä valikoida mukaan kuvia eläimestä erilaisissa tilanteissa tai erilaisista kuvakulmista. Monta samanoloista kuvaa samasta kohteesta tekisi lehtijutusta auttamatta tylsän näköisen. Elinympäristö- eli habitaattikuvat piristävät.

Käytä aina digikamerasi (tai kännykän) korkeinta kuvanlaatua (esim. Super fine / Paras laatu). Lähetä kuvat JPEG/JPG tai PNG-muodossa, muokkaamattomina päätoimittajalle.

Liitä kuviesi mukaan napakat kuvatekstit. Monet Herpetomanian lukijat silmäilevät ensin otsikoita, ingressejä ja kuvatekstejä. Siksi sinun kannattaa miettiä kuvatekstit kunnolla. Niissä voi olla sellaista tietoa, mitä itse leipätekstissä ei ole tai kuvasta ei suoraan näy. Muista kertoa kuvassa olevan eläimen tieteellinen nimi. Mainitse myös kuka kuvat on ottanut.

Piirroksat, piirrostekstit ja piirtäjien nimet

Piirroksiin pätevät pitkälti samat säännöt kuin valokuviin. Tallenna piirto-ohjelmalla tekemäsi piirroksat mielellään vähintään 300 dpi resoluutiolla ja JPG, TIFF tai EPS (vektorigrafiikka) -muodossa ja liitä mukaan piirrostekstit. Mainitse kuka kuvat on piirtänyt.

Mahdolliset oheisjutut eli "kainalojutut"

Oheisjuttu täydentää ja taustoittaa aiheen käsittelyä. Jos esim. kirjoitat salamanteriesi lisääntymispuuhista terraariossasi, voit liittää oheen otsikoidun lyhyehkön tekstin, jossa on muualta löytämäsi lisätietoa samasta aiheesta eri näkökulmasta. Taittaja asemoi sen aikanaan juttusi yhteyteen erilliseen taustavärikköön.

Jutun pääkohdat tiivistelmää varten

Liitämme joihinkin juttuihin englanninkielisen otsikoidun tiivistelmän palvelemaan suomea taittamattomia lukijoitamme. Jos juttuusi tulee tiivistelmä, käy juttuusi silmäillen läpi. Merkitse itsellesi muistiin pääkohdat, jotka on syytä ottaa mukaan tiivistelmään. Käy ne uudestaan läpi karsien ja yhdistellen. Poimi tärkeimmät asiat ja tee niistä luettelo suomeksi. Herpetomanian kääntäjä tekee niistä sitten sujuvan englanninkielisen tiivistelmän eli abstraktin. Voit laittaa mukaan juttuusi liittyvää sanastoa englanniksi. Ethän yritä kirjoittaa englanninkielistä tiivistelmää itse.

Jos haluat tutustua myös kielioppi-ohjeisiin, käy osoitteessa:

<https://www.herpetomania.fi/kuinka-kirjoitan-lehteen/>